

84,4 ₽
199

V. GJUGO

KOZETA

~~KOMITET~~
2-953a

V. GJUGO

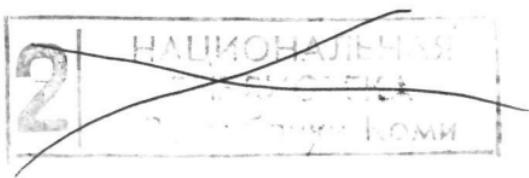
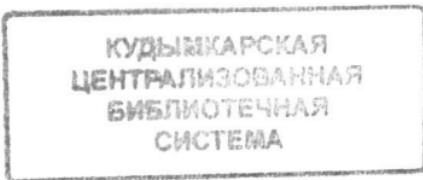
Г 99

КОЗЕТА

VU3ƏTIS N. SPOROVA

1394

225.0.17/8
45

МОЛОДОЗ ВШЕСОЮЗНЁЙ ЛЕНИНСКЁЙ КОММУНИСТИЧЕСКЁЙ
СОЮЗЛЁН ЦЕНТРАЛНЁЙ КОМИТЕТ
ÇЕЛАД ЛИТЕРАТУРА ИЗДАТЕЛСТВО
МОСКВА 1937 LENINGRAD

DOSKOŁNØJ DA MLADSØJ VOZRAST PONDA

V. Gjugo „Otverzennøjez“ romanis tor, kytøn gizsø Kozeta nøvkaokløn søkøt olaøs, keda olis løg køzainnez oødøn, sbylis vøe-øm staricøkkøt pantasømsø, keda nøvkaoksø nuøtø as øeras.

Отрывок из романа В.Гюго „Отверженные“, в котором описана тяжелая жизнь девочки Козеты у жестоких хозяев и встреча с добрым стариком, забравшим ее с собой.

Уçətik Kozeta pukalis aslas рыңа мestaңн — gor вокып, ръзан утъп. Sija vәli вырәм паškәма да çalpodәn шүjәm puovәj kotieza.

Sija gәrззис nojovәj çulkiez хозаж-
skej çelaqlә, kәdна gazәn orsisә da se-
ralisә bokiş zырjas. Zыrsә umәlikа jug-
dәtis нөвзәт lampa. Ръzannez sajып
pukalisә trakтиရе vovliș ořir da juisә.
Mukәd pora kin-ненавид пь kolasiш
viзәtëslis әсънас da suvlis:

— Ремът, къз жатаңн. Kolә ionь
каңән, медвъ сеңәт ojas vetlәtпь fo-
nartәg.

Kozeta dumajtis sъ jyliš, sto şibətçis oj, sto vaſs vočkaas avi, a tuppъ vaſsla kolə ыlə vərə.

Xozajka Tenardje, vъlyп тъgəra, kъz, gərd ləg ćuzəma iňka, gotovitis užъn. Sija voštis stakan, şibətçis vaen vočka dъnə da bergətis kransə. Kozeta, jursə lebtəmən, vñimaťelnəja vižətis sъ vъd vərzətçem şərgъn. Vəsnitika vaſs pondis vijavnъ kranſis da zъpъsvi tyrtis stakansə.

— No,— suis xozajka,— vaſs sessa avi.

Kozeta sučkəp povzis.

Drug zъrjas pъris Tenardje traktirə suvtçis ətik torgovəj da ləgən viſtalis:

— Mençim vələs avi juktaləmaş.

— Mъj te, eta oz vermy lоnъ,— suis panъt Tenardje.

— A me tenyt sua, sto avi!

— Jezeli vələs ez ju, to sijə kolə juktavnъ,— suis xozajka.— Kъtçə-nə lois пъv kazugъ?

Sija tъskыrtçis i kazalis Kozetasə, kəda pukalis pъzan uvtas med sajis peləsas.

— Pet setçiniş! — gorətis xozajka.

Kozeta petis pъzan uvtsis.

— Mun juktav vəvsə.

— No, sudarъña, — poləmən suis rənbt Kozeta, — vaſs seſſa avi.

— Dak mun kajət! Klučas vaſs tъmda kolə em.

Kozeta tъskыrtis jursə da boštis prostəj vedra, kəda sulalis plita dъnas. Vedraſs vəli seeəm ьzyt, sto pъvkaokъs aćs vermis-vъ tərnъ sъə.

Xozajka tъjkə kossis pъzansis.

— Vot dasvit su. Bər loktikat pъran buloçnəjə da nəvan ənaq.

Kozeta sъtəg boštis dengasə da lezis sijə zapon kormanas, sъvərъn vedraən kias suvtcis oştəm ьvəs ozas. Poziş çajtnъ, sija vizcişis, sto kin-nəpavud loktas otsavnъ sъlə.

— Da munan on te talun? — pondis gorətلىпъ xozajkaſs.

Kozeta petis. Եvəſſs ignaſſis bərşaňas.

Kozeta munis derevəaet̄is medъzyt ulıça kuza. Ordçən sija kerkukət, kytən sija olis, vəli çacaez vuzalan lavka. Setən əsъn vъlas, med tъdalan mestəyn, su-

lalis əddən ызът akañ, ştekłannəj şina, rozovəj plattoa, въlnəj jürsias vəli kъjəma zolotəj lentoçki. Kozeta ez verТЬ vižşypъ. Sija suvtçis da pondis vižətnъ eta basəkşa-basək akañ vъlə — „dama“ vъlə, kъz suvlis sijə Kozeta. Kozeta vižətis sъliš basək rozovəj plattose, basəkşa-basək jürsise da dumajtis: „Къеəм sçastlivəj akañ!“ Kozeta ңекъз ez verТЬ orətnъ şinnesə əsyн dъnşis.

Drug Kozetaś peł veşten saməj kъlis xozajkalən ləg golosъs:

— Te so esə en mun, negodajka!..
Kozeta uşkətçis kotərtň.

Kluçəzzas vəli əddən ыльп. Kozeta въеəma tədis tujsə, тъла ңe ətprişən lunnas vetlis sъ kuza. Sija suvtçevtəg munis oзlañ. Vot çulalis-ñi medvərja kerkusə, bies əsisə, i Kozeta lois pemъtinъп. Sija suvtətis vedrasə mu vylas da suvtis. Sylən poləməs pondis petň. Sija poləmən vižətis pemъtinas. Mozot, bertň vər? No, kər sylə uşis tədvylas Tenardje, sija uşkətçis kotərtň.

No vot Kozeta loktis kluçъs dъnəz. Pemъtinas sija azzis tomyńik duboksə,

kəda berdə ryr vişşylis, kutçisis kinas
uv berdə, tıskırtçıs da lezis vedrasə
vaas. Sija ez i kazav, kyz dengəs nil-
dystis kormaşis da uşis vaas. Kozeta
gumystis vasə vedratyr da suvtətis sijə
mu vylas. Setən vəliş sija pondis kylv-
ny, sto əddən tızis. Sija pukhis tu-
run vylə da kuñis şinnesə. Jur vevdəras
sylən vəli növo, kəda vevtəma ızyt şəd
kymərrezən, kyz eyn eakyllezən. Pəltis
kəzət təv. Nevna soççisəm vərən Kozeta
çeçcis, kыknan kinas kutis vedra vugsə,
ədva-ədva lebtis vedrasə da pondis mun-
ny vər. Munis sija, ozählə tıskırtçə-
mən, lazımta jursə lezəmən, kyz staruxa.
Kadiş kadə sija suvtçəvlis i vyd pora
kəzət vaş pleskajtçıs da vadis sylis kus
kokkesə. Kozeta munis əddən zagəna.

İzət kastan dypəz loktəm vərən sija
suvtçis medvərjaş, medvə burzıka soç-
çışny. Səvərən əktis medvərja vynoksə
da xrabrəja pondis munny ozählə.

Drug sija kylbstis, sto vedraş lois
koknit. Kinlənkə ızyt ki kutbstis ved-
rasə. Kozeta lebtystis jursə i kazalis
bokhis mortəs,

Kozeta ez povzъ.

Mortъs pondis baitпъ sъkѣt.

— Eta vedraъs tenъt әddәn sъkѣt.

— Sъkѣt, sudar.

— Vaj tenъm sijә, me nөvәta.

Kozeta lezis kisіs vedra vugsә. Mortъs pondis tuppъ ordcәn sъkѣt.

— Kыпът god tenъt?

— Kыкјамъs god, sudar.

— Kыshaп te loktan?

— Kluç dъnshaп.

— Ыльп esә tenъt tuppъ?

— Ыльп, sudar.

Tәdtәm mortъs nevna çәlystis, sъvәtъn drug jualis:

— Tenat raz avi matъt?

— Og tәd,— suis rapъt пъvkaokъs, no mәdъs ez-na jestъ nem sunъ, sija sodtis:— Dumajta, sto avi.

Mortъs suvtis, suvtatis vedrasә mu vъlas, тьskъrtcis da kъknan kisә puktis пъvkaokъslә peлponnez vъlas, starajt-cis burzъka viзәtпъ sъliş czuzәmsә.

— Kъз tenә sunъ?

— Kozetaen.

— Kin-nə iñdis tenə vaßla seeəm şorən?

— Gospoza Tenardje.

— A myj kerə tenat Tenardje gospozaňt?

— Sija menam xozajka. Sylən em trakčir.

— Trakčir? — mədpəv jualis tədtəm mort. — No, dak me setən i uza. Nuət menə setçin.

— Mijə setçin i munam.

Tədtəm mortys munis perýta. Kozeta ədva jestis münny sə şərə; no sylən ez-ni pet poləməs, i sija sessha ez-ni kъv tъzəməsə.

Culalis ղevna kad. Tədtəm mortys vəra pondis baitny:

— Tenardjeſlən raz avu strjapkaſ?

— Avu, sudar.

— Dak te ətnat užalan sə ordyn?

— Ətnam, sudar. Sylən eməş ešə kъk içətik nyloçka.

— Kъeəm içətik nyloçkaez?

— Poñina da Zelma.

— Kinnez nija Poñinabs da Zelmaſ?

— Nija barosnæz, Tenardje gospo-zalən пылккез.

— А тъј nija kerəпь, ena barosnæs?

— O,— gorətъstis Kozeta,— пылən eməş basək, bura mədətəm akaңnez! Nija orsəпь.

— Luntъr?

— Luntъr, sudar.

— A te?

— Me үзала.

— Luntъr?

Нъvkaokъs lebtъstis tədtəm mortъs vъlə assis ьзыт, shinvaezən tъrəm şinnesə da guşənık suis:

— Luntъr, sudar.

I, ңевна çələm вәгъп, sija sodtis:

— Mukəd pora из вәгъп, lezazə-kə, me orsla. Toko menam jeeaəs çacaes. Poṇinaxs da Zelmaxs ozə lezə menə orsny пь akaңnezən. A menam em içətik olovjannəj sablaok.

Nija loktisə derevnəaəz da çulalisə buloçnəjsə. Kozetaxs sovsem vunətis, sto xozajkaxs eəktis sijə ɳan ңəвпь.

— Vot mijə i kerkü dъnas-ɳi lok-tam,— suis sija.

— No, dak тъj?

— Vaj əni me вошта vedrasə.

— Мыла?

— A sijən, sto Tenardje gospozaъs kazalas-kə, sto vedrasə te пəвətan, dak sija vartlas менə.

Tədtəm mort şetis sylə vedrasə. Minuta вərti nija sulalisə traktır ьвəs озъп.

Kozeta ez verмъ viзşypъ, medвъ esə ətryг ne viзətъspъ ьзыт akaңys въlə, kəda sulalis çacaez lavka əsъп въlyп. Sъvərъп sija jorkətъstis. ьвəsъп oşsis. Porog въlas тъçcişis gospoza Tenardje, masişən kias.

— A, etə te, negodajka! Dыг-zə te vetlin!

— Sudarъna,— suis рапъt Kozeta,— eta gospodinъs mədə uzпъ mijanъп.

Xozajkaъs çuzəm въlyп sek-zə тъçcişis laskovəj зъηnaləm.

— Рыг, рыг,— suis sija.

Tədtəm mort рыris, puktis labiç въlas ведsə da къeəmkə uzəlok i puksis ръzan dъnə. A Kozeta вəra puksis as-las рыша mestəə ръzan uvtas da pondis gərzzyпъ çulkiez.

Tədtəm morts bura-ed vižətis Koze-taş vylə. Nəvkaokş vəli kəsənək da vled. Sylə vəli kəkjamş god gəgər, no tujis şetnə ղe unazək kvaşsa. Kies sylən potlaşəmaş kəzətşanəs, puovəj koteza kus kokkes vəlisə vəsnitəs da gərdəş. Uməlik paşkəm oştaezətəs tədalis kus jaşs, kəda vəli vevtəma şinoviçaezən.

Drug xozajkaş gorətis:

— A kytən-nə ղaňs?

Kozeta petis pəzan uvtşis.

— Sudarşña, bulöçnəjys igana vəli.

— Kolis jorkətəspə.

— Me jorkətçi, sudarşña, təpət ezə oştə.

— A dengəs kytən?

Kozeta şujiştis kioksə kormanas: dengəs kormanas ez vəv.

— Te əstin dengasə! — myijs vermis gorətis xozajkaş da kvaşitis plet; kəda əsalis gor dəpən kərttuv vylən.

Kozeta zmitçəstis gor vəkas; sija çisto kəstişəstis, sija mədis zəvşışpə xozajkaş sogja.

— Proştite, sudarъna,— suis ttm mort,— me ni azzyli, kъz myjk  usis eta nyvkaok kormaniş.

Sija, ttmь, myskirtc s da zъv kъz v tt  myjk  pondis kossyпь zozsis.

— Mozot eta?—I sija uztis Tenardjel  kъkdas sua moeta.

— Medv  sess  eta tek t ek r ez v v!—l g n vital s xozaik s.

Kozeta v ra zevsi s p zan uvtas: „konura “, kъz suvlis Tenardje.

Eta kosta o sis ьb s. Z rjas p ris  Ponina da Ze ma.

Et  v lis  k k bas k nylo ka, gaza s, s st mik s, topy k s, zdorov j s. Niya puk s  v  d nas. Nylo kaes s r sa an s vajis  aka  da gaz n orsis  s k t. Kozeta so c nika or t c lis g r zzi san s da viz tis n  ors m v l .

Nyvkaokkezl n aka s v li vaz, v d s let m, no Kozetal  sija  ajt c s  ed d n i  dd n bas k n. Ed s l n aslas ovt n ek r es  ez v v  aka s, „v ln j“ aka s!

Drug xozaik s kazalis, sto Kozeta s viz t  nyvkaokkes v l .

— Te siz uzalan! — gorətis sija.—

Vot me uzo pletnas eəkta tenə uzańpъ!

Tədtəm mort, mestaşis çeççətəg,
viştalis xozajkaśslə.

— Sudarъna,— suis sija,— lez sijə
orsyśpъ.

Xozajkaś ləgən suis:

— N'yvkaoklə kolə uzańpъ. Me og
vermъ veş sijə verdnъ.

— A myj seeəmsə sija kerə?

— Gərzzə çulkiez menam n'yvkaok-
kezlə, əddən-kə oxota tenyt tədnъ!

Tədtəm mort vizətəstis kəzylşańas
ləzətəm Kozeta kokkez vylə da suis
ožlań:

— Kər sija gərzzystas etə çulki
gozsə?

— Eta dıskuçiklə tırmas uzyś esə
lun kuim, ɳol kezə.

— A mymda pondas sulavpъ eta
çulki gozys, kər sija loas gotov?

— Jeeā-jeeā kuimdas su.

— On-ja te vuzav tenyt nijə? Me
vesta tenyt kъkiş donənzъk.

Xozainys, kəda kylis etə başlısə,
ləddis kolanaən gorətçəpъ assis kъv.

— Koñesno, sudar, kъzi teñt kolə, mijə şetam teñt çulkiesə vit frank pond-a,— suis sija:— mijə nekər i neñyп ogə etkazitə aslanъm gəssezlə.

— Me neva enə çulkiesə,— suis tədtəm mort.

Kъskis kormaňis denga da puktis sijə rъzan vylə.

Sъvərъn sija viştalis Kozetalə:

— Çulkiesə, kədnə te gərzzan, me nevə. Ðni te, nyočka, verman orsny.

Xozańys voştis dengasə da zebis sijə kormanas.

Kozeta, ədva lolaləmən, Işıtis juavny:

— Sudarъna, teñt vyl tujə orsny?

— Ors! — ləgən suis xozajkəs.

— Spašivo teñt, sudarъna,— suis Kozeta.

Kətpora munis eta başnıys, Ponina da Zelma pondisə orsny viłmoz. Nija kutisə kañpijanəs, akañpıssə çapkisə zo-zə, i Poninays, kəda vəli ьzylzık, pondis peñenajtnə kañpijansə. Sija katlılis sijə gərd da ləz trepiccezə i suvlis sojıslə:

— Eta akañys int̄eresnəjzık səsşa. Sija vərətçə, sija gorətlə, sija nevətik

da sonът. Davaj, pondam съкѣт orspъ. Sija loas menam uçәtik пъvkaok. Me loa dama. Me lokta te ordѣ gәştiшпь. Te pondan viзәtпь sъ vylә. Drug te kazalan sъliш ussez i tenъt loas divo. Sъvәrgъn te kazalan pellez da вәz i tenъt esә divozъk loas. I te suan me-път: „O, jen batusko!“ A me sua te-път: „Da, sudarъnа, eta menam seeәm uçәtik пыlok. Әni въdәs uçәtik пъvkaok-kes seeәmәş“.

Zelma radәn kъvzis Poninalis зул-зәмсә. Kozeta puktis uzzә вокә, no kolçcis pukavпь aslas mestъn.

Jassikiш, keda sulalis sъ gәgәr, sija kъskis kъeәmkә vaz trepiç torrez da uçәtik olovjannәj sablaok. Sija kacajtis sijә da guşәnik sъlis pişnә.

Drug Kozeta dugdis orspъ. Зозsis, neyъn as dъnsis sija kazalis xozajskәj пъvkaokkezliш akaңпъsә. Kozeta çapkis sablaoksә da zagәník zar keris omәn zbrәt as. Xozajka s baitis xozainьskәt da lъddis denga. Ponina da Zelma or-sisә kaңkәt. Goştiñica  loktişsez şojisә, juisә vina, sъlisә pişnæz. Sъ vylә ղekin

ez i vižət. Ətik minuta ez tuj əzətəp. Kozeta petis pyzan uvtşis, vižətlis omən i kər tədis, sto sə vylə vylə ənekin oz vižət, kəssis akañs dənə da kvañtis sijə. Minuta vərti sija vəli vəra pyzan uvtas-nı da pukalis vərətçətəg, bergətçis siž, medvə sajəvtəp akañsə jugyəls sogja. Tədtəm mortşa sə vylə ənekin ez vižət.

No kyz-və Kozeta ez starajtçə zevnə akañsə, sija ez kažav, sto ət kokyş akañslən tycçisiş i viñs vyeemə jugdətis sijə.

— Vižət, Poñina,— suis Zelma.

Nyvkaokkes assinəs akañpəsə kažalissə Kozeta kiiş. Nyłə vəli əddən divo: Kozeta lystis boşnə nyliş akañsə!

Poñina çeççis da zagənika şibətçis matys dənə.

— Mama,— suis sija da tycçalis çuñnas Kozeta vylə,— vižət.

Kozeta əm ez azzə i əm ez kəv. Sija orsis. Xozajkañs bergətçis da ləgşanəs şibdəm golosən gorətis:

— Kozeta!

Kozeta drəgnitish.

— Kozeta! — тәдпъра gorətis хо-
зажка.

Kozeta zagəñik puktis akañsə ozzə
mestas. Sıvəgъn, akañs vylə vizətəmən,
sija pondis norən gorzъnъ.

Tədtəm morts suvtis.

— Mъj lois? — jualis sija.

— Te raz on azzъ? — Kozeta kok-
kez dъnъn kujlan akañ vylə çunnas
mъççaləmən suis xozajka. — Eta stram-
zugъs lьstis воşpъ menam nıvvezlis
akañsə.

— A sılə raz oz tuj orsъvпъ akañ-
nas? — suis tədtəm mort.

— Sija kutlis akañsə aslas ɳatəş
kiezən, — baitis oзlan Tenardje, — aslas
uzasnəj kiezən!

Ena kыvvez dъrnı Kozeta esə əd-
dənzъk pondis gorzъnъ.

— Te dugdan on uñqavпъ? — gorə-
tis xozajka.

Tədtəm morts inđətçis ьvəslan, os-
tis sijə da petis ətərə.

Jestis toko sija petnъ, xozajkaś əd-
dən-ed zuvъta çuzjis Kozetalə koknas.
Kozeta gorən cirəstis.

Тәдтәм mortьs çoza bertis вәr. Kias sъlәn vәli basəksha-basək akan, kәda siз glenitçis derevnaas въdәs çeladъslә. Tәdtәmьs suvtәtis akanse Kozeta ozә.

— Etә tenyt,— suis sija.

Kozeta lebtъstis shinokkesә. Sija az-
zylis, kъz mortьs, kәdalәn kias vәli
akan, shibәtçis sъ dъnә. Kыlis, kъz sija
suis: „Etә tenyt“. Sija zagvъv vessъstis
stena dъnas da zevsi sis medsajis pelә-
sas. Kozeta ez gorzъ ne ez gorәtly:
çajtçis, sto sija nelki lolavny ez lъs.

— No, Kozeta,— suis xoza jka sе-
eem golosәn, kәdә mәdis kernъ lasko-
vәn,— myj-nә te on bos assit akan tә?

Kozeta smevmis petny aslas konu-
raiш. Sija kъeomkә polәmәn vizәtis va-
sәksha-basәk akanys vylә. Cuzemtys sъ-
lәn vәli tyrtәma shinvaezәn, no shinne-
zas jugjalis radujtçem. Sija shibәtçis xo-
za jka sъ dъnә da polәmәn vaskъstis:

— Sudarъna, menyt tujә woşny
sijә?

— Konesno tujә, sija tenat-ed,—
suis panyt xoza jka.— Gospodinys koz-
nalә sijә tenyt.

— Вы, sudar? — jualis tədtəm mortsliş Kozeta. — Eta „damalıs“ вълmenam?

Tədtəm mortlən şinnes vəlisə tırgeməş şinvaezən. Sija kaçırkənitis jurnas Kozetalə da puktis „damalıs“ kisə sə uçətik kiokə.

— Me Katerinaən ponda sunъ sijə, — suis Kozeta. — Sudarъna, — jualis sija, — tujə pukşətnъ sijə stul vylə?

— Koçesno tujə, dita menam, — suis rəpət Tenardje.

Kozeta pukşətis Katerinasə stul vylə, səvərən pukşis sə oza zozas da sətəg vizətis sə vylə.

— Ors, Kozeta. Myla-nə te on ors? — suis tədtəm mort.

— Me orsa, — suis rəpət Kozeta. Xozajkaś termaşis iñdypə assis pıvvesə uçpə, səvərən jualis tədtəm mortlis, med iñdypə i Kozetasə.

— Sija talun əddən təzis, — sədtis Tenardje təzdişana çuzəmən.

I Kozeta munis uçpə, assis Katerinasə kiez vylas nəvətəmən.

Çulalis kəpəmkə ças. Tədtəm mortls so esə pukalis rəzan sajın.

Съвәръп вәлиш Tenardje gozja kollisә sijә sъ ponda ləşətəm zыrjә da kolisә sijә ətnassә. Tədtəm morts puktis ugələ assis bedsә da uzəloksә, sъвәръп рәrc-çaşis, voştis masiş da petis. Sija munis omən koridorəttas i loktis lisniç dъnəz. Drug sija kylis koknıtiка lolaləm, kəda vaçkisis kaga lolaləmlan. Sija pondis munпь eta sъ vylə i drug lois kъeəmkə gəryп lisniç uvtъn. Setən, vaz korzi-naez kolasъn, busъn da çerańvezъn, vәli olpas (tujə-kə sunъ olpasən iżasovəj, vъdəs koşaşəm matras da vъfəm əddava). Eta olpas vylъn cəskъta uzis Kozeta. Uzis sija paşkəmnas. Təvnas sija ez cəvtľ plattosә, medvъ sylə sonъtzъk vәli. Sija zmitəma berdas akañsә, i akañslen ьзът oşta şinnes jugjalisә remy-tinas. Tədtəm morts dyr vizətis Kozeta vylə, sъвәръп guşənik bertis aslas zыrjә.

Məd lun asъvnas, ças kъk oztı jugdə-məzzas, gospodin Tenardje pukalis rъzan sajъn traktir ovzəj zaloas da gizis tədtəm mort ponda şot. Gospoza Tenardje sulalis sъ dъnъn da vəzzis şinnez-nas sъ şərъn, myj sija gizis.

„Pervəj nomeriș gospodinlə şot.

Uzən—kuim frank.

Zər—das frank.

Masiş—vit frank.

Bi—noł frank.

Prisluga—ətik frank.

Bədəsəs kəkdas kuim frank“.

— Kəkdas kuim frank! — divujtçəmən gorətəstis gospoza Tenardje.

Tenardje şerəmtçis da viştalı:

— Vestas!

— Te en vunət, sto me talun dəv vasəta Kozetasə? Me og vermə viziətnə etə pylvazug vylə sə vil akanən.

Gospodin Tenardje pondis kuiitnə trubka.

— Te şetan şotsə eta mortlə.

Səvərən sija petis zırsis. Jestis toko ignaşşənə sə vərən əvəs, kyz setçə rýris tədtəm mortbəs.

Gospodin Tenardje bertis da si3 suvtis əvəsas, sto sijə vermis azzınpə toko gospoza Tenardjeys.

Tədtəm mortlən kias vəlisə uzəlok da vəd.

— Seeəm o3 esə, a te çəccin-ni? — jualis Tenardje. — Neuzlı, sudar, te munan-ni mijan dəniş?

- Da, sudarъца, me muna.
- Raz tenat avuэs tatен deloet?
- Avи, me toko poputи suri tatçә.

Mымда me dolzon tijanlә.

Tenardje ղem ez viшtav, a setis sъlә
vumaga lis. Sija paşkәtis sijә da vizәtъs-
tis; no, тъdalә sija dumajtis тъjkә mәdikә.

— Bura-ja imunәnъ tijan deloez-
nъt? — jualis sija.

— Ok, sudar, şekъt əni vremjoьs.
Mijan mestaezъn əddәn jecә vir gos-
podas, kәdna въcәma vestişenъ; da
setçә-zә esә eta пъvkazugъ!

— Къeэм пъvkazug?

— Da eta uçәtikъs, kәdә te azzыlin,
Kozetaьs, ьvsaгьs, kъz sijә sиnъtъ mijan
derevңaьn. Umәl ղimkodalәm: пъvka-
zugъs unazъksә vaçkişә kusbordlaq. Tә-
dan, sudar, mijә miloştinasә ogә korә,
no i aşnyt ogә verme şetavnъ sijә.
Mijanlә ղemәn verdнь jәz çeladsә.

— A kәvъ tijanәs mezdәtisә eta пъv-
kaok dъnış? Kәvъ voştisә sijә? — jualis
tәdtәm mortъs seeem golosәn, kәdә
sija pessis kernъ ravnодusnәjәn, no kә-
daьn ղevolnәja kъlis drәzitәm.

Traktirsicalən gərd çuzəməs əzjystis
radşañas i lois eṣə ənostəmzək, əelu-
vejzək.

— O, sudar! Boş sijə, nuət i ker
səkət təyj tənət kolə. Te vyl voştan
sijə?

— Da, voştə.

— Çasət-zə?

— Da, çasət-zə. Vajət sijə.

— Kozeta! — gorətis Tenardje:

— A me sə kosta vesta tijanlə eta
şçot şərti. Una-ja setən? — Sija vizətəstis
şçotəs vylə. — Kÿkdəs kuim frank?!

Sə golosən drug kylisə i dívujtçəm
i jualəm.

— Siz, sudar, kÿkdəs kuim frank.

Tədtəm mort puklis dengasə ryzan
vylə da suis:

— Vajət p'yvkaoksə.

Eta minutaə açxs gospodin Tenar-
djeys petəstis zyr səras da viştalıs:

— Tənət, sudar, vədəssə kolas ves-
tənət kÿkdəs kvaṭ su. Kÿkdəs su zyr
ponda da kvaṭə uzyn ponda. A p'yvka-
okxs jılış menət kolas eṣə baitənə tekət.
Maməs, kol mijanəs ətnaplytəs, mun.

Госпоza Тенардje petis зытсис. Къз
toko nija kolçcisə kъkən, Tenardje suis:

— Sudar, me dolzon viştavny teпt,
sto me lübita etə kagasə.

Tədtəm mort bura-ed vizətəstis sъ
vylə.

— Kъeəm kagaəs?

— Mijanlış Kozetasə. Te mədan-ed
nuətny sijə mijan dъniş? Viştala teпt
veskъta: me og vermъ soglaşitçynь eta
vylə. Me ponda gaztəmtçynь sъtəg. Вы,
sija mijanlə donən suvtə, qem i vaitny.
Nevazyn toko me vesti unazъk əolşo
frankşa sijə leçitəm ponda. No sylən
avuəs ne aj, ne mam. Me vəldti sijə.
Me lübita etə пъvkaoksə. İnə menam,
vyl, ləgkod, no i sija lübítə Kozetasə.

Tədtəm morts ozzə-moz-zə leçta
vizətis sъ vylə.

— Proştit, şudar, no ənekin oz şet
assis pijansə pervujiş pantashəm, tədtəm
mortlə. Te vezərtan, sto jezelı me
leza sijə, to menym oxota tədnny, kin-
kət sija munas, kytən sija loas. Me-
nym mukəd pora oxota loas provedajtny
sijə, medvъ sija tədis, sto sylən prijom-

нәј аյъс берегите, дөржә сијә. Ме ңелки
ог тәд ңимтә тенçит.

Тәdtәm mortъs, sыlә veşkъta şinnezas
viżətəmən, viştalis ləga da resi-
telnəja:

— Te ңekər on pondъ tәdпъ ңe
mençim ңiməs, ңe siјә, kыtən me ola
i kыtən loas Kozetaъs. Me nuəta siјә,
i menъm kolə siž, medvъ Kozetaъs ңe-
kər sešsa ez аzzъv tijanəs. Soglaşen te
eta vylə? Siž ali ңe?

Kər Tenardje kыlis tәdtәm mortlis
seeəm çorъta da veşkъta baitəmsə, sija
vezis golossə.

— Sudar,— suis sija,— menъm kolə
surs da зып frank.

Tәdtәm mort kъskis kormaňsis şəd
kuçikovəj bumazník, kъskis sýış denga
da puktis pъzan vylə. Sъvərъn zmitis
siјә aslas paşkъt oziş çuňnas da suis:

— Vajətə Kozetasə.

Minuta bərti loktis Kozeta. Tәdtәm
mort pərççalis assis uzəloksə. Setən və-
lisə detskəj serştanəj plattook, zaponok,
kovtaok, nojovəj çulkiez, boťinkiez,—
vьdəs, myj kolə sizimgodşa nыvkaoklə.

— Kozeta,— suis tədtəm mort.— Boş
vədəs etə da çozazık vez vəvşit paş-
kəmtə.

* *

Lun-nı pondətçis, kər derevnais saj-
məm olişsez kazalisə, kъz ulıçaət mu-
nis bednəja paştasəm starik da nuətis
kiəttəs uçətik nъvkaokəs. Nъvkaokъs
nəvətis kias rozovəj plattoa akanəs.
Etə vəlisə tədtəm mort da Kozeta. Ne-
kin ez təd etə mortsə, una ezə tədə i
Kozetasə. Kozeta munis. Kinkət? Sija
ez təd etə. Kъtçə? Tozə ez təd. Sija
vezərtis toko ətikə, sto Tenardje traktır-
sə kolə pыr kezə, i ղekər-nı setçə oz bert.

Редактор перевода С. КАРАВАЕВ
Техред КИМ ДОН - ЧУН
Корректор З. ТЕТЮЕВА

* *

Сдано в произв. 28/III 1937 г.
Подписано к печ. 13/VI 1937 г.
Уполномоч. Главлита Б-19117
Детиздат № 1278. Индекс ДН-5
Формат 82×110¹/₃₂. 2 печ. л.
Тираж 2000 экз. Заказ № 233.

* *

17 ф-ка нац. книги ОГИЗ'я
РСФСР треста «Полиграф-
книга» Москва, Шлюзовая
наб., 10

7
4.100.7/15
Арт №
Библиотека
ГИЗ

10-0

(н-93-651/543

Допъс
Цена 40 ^{ur.}
коп.
2 руб

Коми
2-93

~~Избран~~

В. ГЮГО
КОЗЕТА

На коми-пермяцком языке

ПЕРЕВОД Н. СПОРОВОЙ